

SARA SINTONEN

Hyräilemisen hyvästä

Kun ihminen hyräilee ääneen, hyräilyn tuottama värinä tuntuu kehon sisällä. Värinän voi tuntea kurkunpäässä, rinnassa ja päässä – jopa olkavarsissa. Kuultavaa ääntä ei muodostu ilman värinää. Kun ilmavirta uloshengittäessä kulkee äänihuulten läpi, niiden värähtely tuottaa ääntä, joka vahvistuu resonoimalla eli myötävärähtelemällä kehon eri osissa.¹ Hyräilemällä muodostetaan tyypillisesti ääntä, joka on pitkälinjaista, jolloin se ei ole nykivää, katkonaista tai äkkinäistä. Pitkälinjaisuus tuo hyräilemiseen lempeyttä ja sujuvuutta. Lempeyden ja sujuvuuden näkökulmasta hyräilevän ihmisen tai olion täytyy antaa hengityksensä kulkea vapaasti. On vaikea ajatella, että hyräilyä syntyisi esimerkiksi hengitystä katkottaessa tai pidätettäessä.

Hyräileminen on yhdenlainen tapa tuottaa ääntä. Ihmiset ja oliot voivat tuottaa ääntä myös muilla tavoin, kuten karjumalla, puhumalla, laulamalla tai itkemällä. Esimerkiksi laulamiseen verrattuna hyräileminen on hyvin intiimi tapa tuottaa ääntä. Se on välittömämpi ja suurempi, usein myös hetkessä syntyvä, spontaanimpi. Koska puhumiseen tai laulamiseen verrattuna hyräileminen on riisuttua ja intiimiä, on se myös paljastavampaa. Toisen hyräilyä kuuntelemalla voi aistia myös toisen tunteja, mielialoja sekä aavistella mietteitä, ja hyräilemällä hyräilijä voi itsekin kuulostella omia tuntejaan ja tilojaan.

Ei ole yhtä oikeaa tapaa hyräillä eikä ole yhtä oikeaa hyräilyyn sopivaa ääntä. Kuka tahansa voi hyräillä.

Hyräillessä viipyillään tyypillisesti samalla säveltasolla ennen siirtymistä toiselle tai liu'utaan säveltasolta toiselle. Ihminen voi hyräillä yksin, itsekseen, jolloin hyräily ei tavoita kuuntelijoita, tai toiselle tai toisille, jolloin hyräilemiseen liittyy kuuntelijoita, tai yhdessä toisten kanssa, jolloin muutkin hyräilevät. Hyräillä voi joko tilanteessa syntyviä hyräilyjä, säveliä ja sävelkulkuja, joita ei ole ennalta kuultu tai harjoiteltu, toistettavia melodioita ja melodioiden osia, jotka voivat olla itse keksittyjä tai valmiita aihioita, tai erilaisia lauluja tai musiikkikappaleita ulkomuistista. Kun ihminen hyräilee muistista itselleen tuttuja sävelmiä, ne ovat yleensä melodialtaan linjakkaita kappaleita, joskin hyräilemällä voi toistaa lähes mitä tahansa musiikkia.

Hyräileminen rentouttaa, ja siksi jotkut suosivat sitä haastavissa tilanteissa, kuten synnytyksessä. Synnytystilanteessa äitiä kehoitetaan hyräilemään esimerkiksi jotakin hänelle tuttua melodiaa. Näin rentoudutaan, ja kipujen yltyessä ääntelyn tavoitteena on ylläpitää mahdollisimman rentoutunutta ja keskittyntä oloa. Erityisesti matalilla hyräilyäänillä pyritään vaikuttamaan lantion alueeseen.²

Hyräileminen turvana

Hyräileminen on universaali ja sinällään kulttuurista riippumaton äänen tuottamistapa. Jotkut eläimetkin hyräilevät. Ainakin karhujen tiedetään hyräilevän: nisäkästutkijat Gustav Peters, Megan Owen ja Lynn Rogers ovat kirjoittaneet karhujen tuottamasta matalasta, koko kehossa resonoivasta äänestä, jota voidaan luonnehtia hyräilemiseksi³. Myös kirahvien tiedetään hyräilevän, joskin tutkijoille on vielä hieman epäselvää, mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Itävaltalaisutkija Angela Stögerin mukaan kirahvien hyräily, jota voi kuulla lähinnä öisin, on kiinnostavaa ja akustisesti monimuotoista⁴.

Etnomusikologi Joseph Jordania on pohtinut hyräilyä ja hyräilemistä ihmisen kehityshistorian näkökulmasta ja päätenyt siihen, että hyräileminen liittyy ihmisen sosiaaliseen luonteeseen ja olemiseen. Hyräilemisellä on tärkeä merkitys hengissä selviytymiselle ja turvallisuuden tunteelle. Jos ryhmässä kuulee hyräilyääntä, lisää se turvallisuudentunnetta, sillä tutusta äänestä tietää, että kaikki on hyvin ja kukin voi keskittyä omaan tekemiseensä. Jos ryhmää lähestyy vaara tai jokin uhkaava tekijä, hyräily vaimenee, jolloin hiljaisuus merkitsee vaaraa. Jordanian mukaan meidät rauhoittaakin parhaiten pieni taustääni, hiljaisuus saa varuillesi ja valppaammaksi.⁵

Kuva: Helvi Hakkarainen

Fysiikan lakien mukaan hidas värähtely tuottaa matalan äänen ja nopea värähtely korkean äänen. Hyräily ei äänenä kannata kauas, eikä tuota melua, ja sitä harvoin tulkitaankaan meluksi. Silti tässä ajassa vallitsee vaimentamisen kulttuuri – itseksensä hyräilevää avokonttorin työntekijää ei kuunnella hyvällä, eikä lasten spontaaneille hyräilyille ja ääntelyille tunnu olevan sijaa esimerkiksi ruuhkabussissa. Kiinnitämme yleensäkin huomiota ongelmiin, joten esimerkiksi melu on paljon tutkittu ja puhuttu ilmiö.

Hyräileminen kasvatuksena

Ehkä kauneimmillaan hyräily on aikuisen ja lapsen välisessä varhaisessa vuorovaikutuksessa. Yksi varhaisen vuorovaikutuksen muoto on kehtolaulut, jotka Sari Kaasisen toteaman mukaan ovat arkaaisen yksinkertaisia ja koruttomia. Kaasinen neuvoo kehtolaulajaa aloittamaan ”hyreksimällä” – hyräilemällä tuttua laulua ilman sanoja tai hyräilemällä vaikka yhtä ja samaa säveltä itselle sopivalta korkeudelta. Hän kannustaa kuuntelemaan, kuinka ääni syntyy hiljaisuudessa ja hyreksiminen alkaa vähitellen kehittyä tuutulauluksi.⁶

Hyräileminen tai ääneen laulaminen on yksiäänistä ja siten myös yksinkertaista. Vuorovaikutuksen näkökulmasta tämä on hyvä, sillä jokin monimuotoisempi ääni (esimerkiksi musiikkiteos) voisi olla hankalammin tulkittavissa. Kuulija tekee tulkintoja hyräilystä, mutta myös hyräilevästä. Taru Leppäsen mukaan kuunteleminen liittyy kosketetuksi tulemiseen, joka asettaa kuuntelijan vastaanottavaan asemaan⁷. Myös vastaanottaminen on koskettamista. Jos lasta pidetään esimerkiksi hyräiltäessä sylissä tai rintaa vasten, alkaa värähtely tuntua molemmissa kehoissa ja fyysinen yhteys syntyy myötävärahdellessä.

Hyräileminen kasvatuksena on pyyteetöntä ja tavoitteetonta toimintaa. Se on myös ainutlaatuista. Tallentamaton ääni ei ole toistettavissa, koska sitä ei voi palata kuuntelemaan uudelleen. Se viestii, että on hyvä ja turvallista olla tässä ja nyt. Kiireettömyys paistaa hyräilyjästä, ja uloshengityksen myötä ääni on jaettavissa toiselle. Kuten Sari Kaasinen kuvaa:

”Alettua laulaa kehtolauluja yksi tärkeimmistä oivaluksistani on ollut se, että yksinkertainen, monotonisesti ääneen laulettu kehtolaulu itsessään on vain kuori tai kehys, viite kaikelle sille, mitä tapahtuu kehtolaulun laulamisen aikana. Yksinkertaisen melodian takana, mieleni syvissä sopukoissa on tila, jonka voi saavuttaa vain antautumalla hetken armoille. Mitä lähemmäs tuota tilaa pääsen, sen yksinkertaisemmin laulan ja sitä vapaampi on mieleni. Pääni tyhjenee ylimääräisistä ajatuksista ja mieltä vaivaavat asiat häipyvät pois. Sanat ja sävelet menettävät merkityksensä ja mieli alkaa puhua suun sijaan: sanat vain tulevat suustani omalla ainutkertaisella tavallaan.”⁸

Hyräileminen antaa turvaa ja tarvittaessa lohtuakin – ääni kietoo kuin virtuaalinen halaus. Ääni kietoutuu,

”Hyräileminen kasvatuksena on pyyteetöntä ja tavoitteetonta toimintaa. Se on myös ainutlaatuista.”

suuntautuu eri puolilta, virtaa eteenpäin. Se on aitoa läsnäoloa ja tässäoloa⁹. Hyräileminen on läsnäolevaa kuultuna ja koettuna¹⁰. Hyräileminen on aineetonta hyvää, ja sitä ei tulisi tarkastella vain tiettyyn kehitysvaiheeseen kuuluvana, johonkin tähtäävänä, seuraavaa vaihetta edeltävänä. Se on itsessään hyvää: olemisena, jakamisena, osoittamisena, yhteytenä ja välittämisenä.

Viitteet & Kirjallisuus

- 1 Anne Tarvainen, *Laulajan ääni ja ilmaisu. Kehollinen lähestymistapa laulajan kuuntelemiseen, esimerkkinä Björk*. Väit. Tampere University Press, Tampere 2012.
- 2 Synnytyslaulusta, ks. Hilikka-Liisa Vuori & Marjaana Laitinen, *Synnytyslaulu. Rentouttava äänenkäyttö synnytyksessä ja raskauden aikana*. Edita, Helsinki 2005.
- 3 Gustav Peters, Megan Owen & Lynn Rogers, Humming in Bears. A Peculiar Sustained Mammalian Vocalization. *Acta Theriologica*. No. 4, Vol. 52, 2007, 379–389.
- 4 Karl Gruber, Giraffes Spend Their Evenings Humming to Each Other. *The New Scientist* 17.9.2015. Verkossa: newsscientist.com/article/2058123-giraffes-spend-their-evenings-humming-to-each-other.
- 5 Joseph Jordania, Times to Fight and Times to Relax. Singing and Humming at the Beginnings of Human Evolutionary History. *Kadmos*. No. 1, Vol. 1, 2009, 272–277.
- 6 Sari Kaasinen, *Nuku, nuku, lapseni. Kehtolauluja ja hyräilyhetkiä*. WSOY, Helsinki 2008.
- 7 Taru Leppänen, Hiljaiset kohteet ja korvaton tutkija. Kuunteleminen musiikkitieteellisesti orientoituneen musiikintutkijan metodina. *Etnomusikologian vuosikirja*. Suomen Etnomusikologinen Seura, Helsinki 2002.
- 8 Kaasinen 2008, 46–47.
- 9 Ks. Bodil Jönsson, *10 ajatusta ajasta* (Tio tankar om tid). Suom. Katriina Savolainen. Tammi, Helsinki 2000.
- 10 Vrt. Tarvainen 2012, 61.